

Stanislaw Lem

Képzelt nagyság 1973

(Wielkość urojona, 1973)

*[In 1985 Wielkość Urojona was published in English by Harvest Books under the title
Imaginary Magnitude, a mistranslation of the Polish term which actually means*

"delusion of grandeur", to which Lem himself did not object.]

Poligráf Kiadó 1998

ISBN: 963-8585-50-1

Sajnos a fordítás gyenge

*

A BITIKUS IRODALOM TÖRTÉNETE

MÁSODIK, BŐVÍTETT KIADÁS

PRESSES UNIVERSITAIRES PARIS 2009

ELŐSZÓ

ÁLTALÁNOS MEGJEGYZÉSEK

Bitikus irodalmon az összes nem emberi eredetű alkotást értjük, vagyis azokat, amelyek igazi szerzője nem ember. (Közvetve azonban lehet, ha olyan tevékenységet folytat, amelyek az igazi szerzőt az alkotásra ösztönözték.) Az ilyen írásművek teljes skáláját kutató tudományág a bitisztika.

Mind a mai napig nincsenek egységes nézetek arra nézve, mekkora a

kutatott terület kiterjedése. Ebben az alapkérdésben két irányzat vagy két iskola áll szemben egymással - általánosan elterjedt kifejezéssel az óvilági (azaz európai) és az újvilági (vagy amerikai) *bitisztika*. Az előbbi, klasszikus humán szellemben, a szövegeket és a szerzők környezeti (szociális) viszonyait kutatja, nem foglalkozik ellenben a szerzők tevékenységének konstrukciós vonatkozásaival. A második iskola, az amerikai, a bitisztikához sorolja a kutatott művek alkotóinak anatómiáját és funkcionális tulajdonságait is.

Monográfiánk nem foglalkozik e vitás kérdés eldöntésével, így tehát ennek a problémának csak rövid leírására vállalkozunk. A hagyományos humán területeken a szerzők „anatómiájáról és fiziológiájáról” természetesen nem beszélnek, mivel e szerzők emberi mivoltuknál fogva csak annyiban különböznek egymástól, amennyiben az ugyanazon fajhoz tartozó egyedek különbözni képesek. Értelmetlen volna – írja *Rambellais* professzor – például a romanisztikában olyan kiinduló ténymegállapítás, hogy a *Trisztán* és *Izolda* vagy a *Roland*-ének szerzője többsejtű élőlény a szárazföldi gerincesek törzsébe! elevenszülő emlős, tüdővel lélegzik stb. Nem olyan telmetlen viszont annak pontosítása, hogy az *Antika* szerzője, az *ILLIAC 164* szemotopologikus, soros-párhuzamos, kimeneti poliglott számítógép a 19. dinasztiaiból 10^{10} epszilon-szem intellektronikus potenciállal rendelkezik a hasznos csatornák egy milliméternyi n-kiterjedésű konfigurációs terére számítva, hálózati elidegenítési memóriája van, és a belső folyamatokban *UNILING* típusú monónyelvet használ. Ezek az adatok ugyanis rávilágítanak azoknak a szövegeknek egyes konkrét tulajdonságaira, melyek szerzője ez az *ILLIAC*. Mindazonáltal, szögezi le

Rambellais professzor, a *bitisztikának* legalább két okból nem kell foglalkoznia a szerzők ilyen technikai (az ember esetében azt mondhatnánk, zoológiai) jellemzőivel. Az első, kevésbé fontos, de gyakorlati ok az, hogy ennek az anatómiának a vizsgálatához rendkívül szerteágazó műszaki-matematikai ismeretekre van szükség, melyek teljességével még az elméleti specialisták sem rendelkeznek: a szakértő ugyanis csak abban az ágazatban mozog nagy biztonsággal, amelyikre szakosodott. A *bitisztika* képviselőitől, akik képzettségüket és módszereiket tekintve humán típusú szakemberek, nem követelhető meg tehát az, ami a hivatásos intellektuálisok számára sem hozzáférhető egészében; az amerikai iskola maximalizmusa azt igényli, hogy nagy létszámú vegyes csoportok végezzék a kutatásokat, ez pedig minden esetben rosszul végződik, hiszen egyetlen kollektíva, a kritikusok egyetlen „kórusa” sem képes ki eredményesen helyettesíteni a vizsgált szöveg teljes egészét átfogó kutatót. A másik, fontosabb és alapvető ok egyszerűen az, hogy ha a bitisztikába „anatómiai” típusú „javításokat” vagy „kiegészítéseket” illesztnek, mindig meg kell állni, amikor a „*bitikus aposztázia*” szövegeiről van szó (erre később még visszatérünk). Ugyanis az intellektuálisok minden tudása sem elegendő már annak pontos megértéséhez, miért és milyen céllal alkotott egy bizonyos szerző egy bizonyos szöveget, amennyiben a szerző akármelyik, 18-asnál magasabb sorszámú komputerbinárisból származik. Az amerikai *bitisztika* ezekkel az érvekkel szemben ellenérveket hangoztat; ámde, ahogy már leszögeztük, monográfiánknak nem szándéka e vitát pontosan ismertetni, még kevésbé állást foglalni benne.

2. A MŰ LEÍRÁSA.

Monográfiánk megkísérel kompromisszumra jutni az említett álláspontok között, de egészében az európai iskola felé hajúk. Ezt tükrözi felépítése is, mivel az első kötet, mely *Annax* professzor szerkesztésében, huszonhét különböző szakterület specialistáinak közreműködésével készült el, a komputerszerzők műszaki tulajdonságaival foglalkozik. A kötet a befejezett automaták általános elméletébe való bevezetéssel kezdődik; a további fejezetekben negyvenöt olyan szerzőtípust tárgyal, amelyek az egyedi (szinguláris) és a kollektív („aggregátszerzők”) *bitikus* irodalomra jellemzők. Mindazonáltal hangsúlyozandó, hogy a tulajdonképpeni *Bitikus Irodalomtörténet* köteteiben csillaggal jelzett utalások kivételével a monográfia tanulmányozásához nem feltétlenül szükséges megismerkedni az kötettel. A monográfia érdemi része három kötetből - „Homotrópia”, „Intertrópia”, „Heterotrópia” - áll, és az talánosan elfogadott osztályozás szerint tagolódó amely egyidejűleg diakronikus és szinkronikus jelleg ugyanis a *bitikus* irodalomnak a fenti három néven ismert három fő ága egyúttal keletkezésének és fejlődésének három egymásutáni időszakát is jelenti. A mű egészének szerkezetét szemléltetően ábrázolja az alábbi táblázat

BITIKUS IRODALOM

(Allporte, Illmainen és Savarini alapján)

1. *HOMOTRÓPIA* (*homotropikus; ciszhumán; másképpen „szimulációs”*)

vagy „*antropomikrikus*” szakasz
Születési (embrionális vagy prelingvisztikai) stádium
Paralexika (Neologenezis)
Szemolália
Szemautilika
Lingvisztikai (*Allporte*-nál megértő) stádium
Interpolációs mimézis
Extrapolációs mimézis
Irányított transzcendens („*programszerűen hibázó*”) *mimézis*

Ezt a szakaszt régebben „*monoetikusnak*” vagy „*monoetikának*” hívták. *INTERTRÓPIA* (másképpen „kritikus szakasz” vagy „*interregnum*”) folyamatok: az úgynevezett intelligenciaküszöb átlépése, ami elsősorban a konstruktőrök műve volt, az autoregeneratív (a 17. binasztia utáni) rendszerek (vagyis az úgynevezett „relaxációsán aktív leállások; ami nem szándékaik, még kevésbé terveik szerint ment végbe, s végül azok a kapcsolatok, amelyek fokozatosan alakultak ki a gépek és az emberek között, miközben „kölcsonösen foglalkoznak és megismerkednek egymás lehetőségeivel és korlátáival” (*Yves Bonnetcourt*)).

Az intelligenciaküszöbről, amelyet hasztalanul ostromolt korai kibernetika, már bizonyosan tudjuk, hogy csak fikció. Abban a meglepő értelemben fikció, hogy lehetetlen észrevenni, mikor lépik át a gépek az „ostoba”, „csalt; formális működésre képes”, „fecsegő” gépektől az „értelmes”, „insight” megnyilvánulásokra képes, „beszélő” gépekig, ugyanis fokozatosan az átmenet.

Igaz, a „mechanikus gondolatnélküliség” vagy a „gondolati szuverenitás” kategóriái érvényesek maradtak, világos, hogy nem választja el őket egymástól semmilyen pontosan kijelölhető határ.

A gépek relaxációs alkotótevékenységét már majdnem harminc évvel ezelőtt megfigyelték és feljegyezték; pusztán technikailag volt csak szükség arra, hogy a prototípusok számára (a 15. binasztiától kezdve) pihenési időszakokat iktassanak be, amikor aktivitásuk nem szűnt meg hanem a programozók útmutatásainak híján egyfajta „dadogásban” nyilvánult meg. Legalábbis akkoriban így interpretálták a verbális vagy kvázi-matematikai tevékenységet; közkeletű néven „gépi álomnak” hívták. Általános vélekedés szerint ezeknek a gépeknek szükségük volt az aktív pihenésre, hogy regenerálódhassanak, vagyis visszanyerhessék teljes képességeiket; ahogy az embereknek is szükségük van ilyen fázisra, az álomra, a rá jellemző álmodozásokkal (képzeltéssel) együtt. A „*bitikus* termék” elnevezés, amelyet ekkor aggattak a „fecsegésekre” és „képzeltéssel”, degradáló, „lebecsülő” jellegű volt: a gépek összedaráltak „minden- fajta információt tartalmazó biteket”, és ezzel a „keverős” módszerrel nyerhették vissza részben elvesztett képességeiket. Átvettük ezt az elnevezést, bár alkalmatlansága szembetűnő. Átvettük a tudományos elnevezések történelmi hagyományainak megfelelően: bármelyik kapásból felidézett példa - legyen az, mondjuk, a „termodinamika” elnevezés - ugyanilyen alkalmatlanságra mutat rá, mivel a mai termodinamika tárgya nem ugyanaz, ami a terminust kiötlő régi fizikusok számára volt. A termodinamika nem csak az anyag „hőmozgásaival” foglalkozik, hasonlóképpen, amikor a *bitikus* irodalomról beszélünk, nem magukról a „bitekről”, azaz a nem szemantikai

információ egységeiről van szó.

A tudománynak azonban általában az a szokása, hogy új bort tölt régi korsóba. A gépek és az emberek hosszú évekig tartó „kölcsonös megismerkedése” alatt a bitisztikában egyre inkább két fő terület alakult ki, melyek a „*creatio cis-humana*” és a „*creatio trans-humana*” elnevezéseket kapták. Az első magában foglalja a gépek és az emberek együttműködéséből eredő írásbeliséget, mely annak az egyszerű ténynek a következménye, hogy etnikai és formális nyelveinket átültettük, majd felhasználtuk szellemi tevékenységünkben a kultúra és a természettudományok minden területén, beleértve a deduktív szakterületeket (a logikát és a matematikát) is. A *bitikus* alkotótevékenység pedig, melynek közvetlen kiváltó oka, ösztönzője az, hogy a nem emberi szerzőkkel tipikusan emberi problémákat közöltek a megismerés és a művészetek területein, két további, egymástól világosan megkülönböztethető alcsoportra oszlik. Egészen más úgynis az a nyelvi termék, amely szándékos irányítás eredményeként jött létre - ezt; *Kuentrich* professzor szem léletes kifejezésével, „megrendelésnek” nevezhetjük (itt tehát a gépeket közvetlenül irányítják az általunk kiválasztott probléma- vagy témakörre) -, és megint csalt; egészen más az a nyelvi termék, amelyet egyetlen ember sem „rendelt meg”, és amely, bár korábbi ösztönzések (azaz programok) hatására keletkezett, de ez már egy spontán tevékenység megnyilvánulása. Az e két módon született *bitikus* szövegeket közvetett vagy közvetlenjük; váltotta ki, a tipikusan emberi problémakörökkel való összefüggésük lényegesen és alapvetően jellemző rájuk: ezért kutatja az ilyen szövegek mindkét fajtáját a „*ciszhumán*” bitisztika. Amikor a gépek megkapták a mindenfajta fegyelem, ’ program, utasítás és korlátozás nélküli

alkotói szabadságot, az fokozatosan oda vezetett, hogy („késeinek" nevezett) alkotó tevékenységük megszabadult a tipikusan antropomorf és antropológiai befolyástól. E fejlődés során a *bitikus* írásbeliség észrevétlenül növekvő ellenkezést és asszimilációs nehézségeket kezdett kiváltani bennünk, potenciális befogadókban. Ennélfogva létrejöttek a bitisztika „emberentúli" (tulajdonképpen „transzhumán") ágazatai, melyek az ember számára érthetetlen *bitikus* szövegek értelmezésével (elemzésével, interpretálásával, magyarázásával) foglalkoznak.

Természetesen mindig megkísérelhetünk egyes gépeket felhasználni más gépek alkotásainak interpretálására. Ám az „aposztázis" szélsőségeit képező - minden alkotási, értelmezési és magyarázási normánktól eltérő - *bitikus* szövegek hozzáférhetővé tételéhez szükséges láncszemek száma annak mértékében nő, ahogy egyre nehezebb szövegekkel van dolgunk; ez a növekedés, amikor exponenciálissá válik, megakadályozza, hogy akár csak körvonalaiban megismerhessük a „kulmináló aposztázis" tartalmát, ami a gyakorlatban azt jelenti, hogy az emberi faj teljesen tanácstalan azzal az írásbeliséggel szemben, amelynek pedig az emberek adták meg a kezdeti lendületet

Egyesek ezzel összefüggésben! „a bűvészinás helyzetéről" beszélnek, aki olyan erőket szabadított fel, melyek fölött nem képes úrrá lenni. Ez a megfogalmazás egyfajta lemondást jelent, de a tudományban nincs helye a lemondásnak. A *bitikus* irodalom körül kialakult egy meglehetősen terjedelmes „*pro-*" vagy „*kontrabitikus*" tábor; elhangzanak itt kétségbeesett, csüggedt, rémült hangok is, annak a ténynek a következtében, hogy az ember olyasvalamit hozott létre, ami szellemileg is felülmúlta őt.

Nyomatékosan le kell azonban szögezni, hogy a bitisztika mint tudományág nem szolgáltathat terepet ilyesfajta nézetek kifejtéséhez, ezek inkább a természetet, az embert és (emberi és nem emberi) szüleményeit tárgyaló filozófiához tartoznak. *Roger Gatzky*-val együtt úgy gondoljuk, hogy a bitisztikának nincs se több, se kevesebb oka a kétségbeesésre, mint példának okáért a kozmológiának: nyilvánvaló és vitathatatlan ugyanis, hogy tekintet nélkül arra, meddig fogunk mi emberek, létezni, és ugyancsak tekintet nélkül arra, milyen intellektuális segítséget remélhetünk gépeinktől, Világmindenséget nem használjuk ki a maga teljességében, de fel sem foghatjuk egészében; ám az asztrofizikusoknak, kozmológusoknak, kozmogónusoknak eszük ágában sincs jajveszékelní a dolgok ilyen állása miatt

A különbség mindössze annyi, hogy nem mi csináltuk az Univerzumot de biztosan a mi művünk - közvetve - a *bitikus* művészet. Nem tudni, honnan ered voltaképpen az a meggyőződés, hogy az ember a legteljesebb nyugalommal tudomásul veheti az Univerzum kimeríthetetlenségét, de nem veheti tudomásul ugyanilyen tárgyilagos nyugalommal annak kimerítheterienségét, amit saját maga alkotott meg.

3. A *BITISZTIKA* LEGFONTOSABB ÁGAZATAI.

Monográfiánk a megfelelő helyen közli tárgyunk magyarázatát és részletes leírását a hozzávaló bibliográfiával együtt. Ajánlatosnak tűnik fel azonban mintegy madártávlatból egy pillantást vetni a bitisztika főbb ágazataira; leírásuk semmiképpen nem pótolhatja a részletes kifejtést, de rövid

útmutatóként szolgálhat e rendkívül szerteágazó és ezért elsőre nehezen áttekinthető terepen. Mindazonáltal megjegyzendő, hogy a *bitisztika* főbb területeit a következőkben erősen leegyszerűsítve mutatjuk be, annyira, hogy ez itt-ott a központi témakör eltorzításával fenyeget.

Áttekintésünk bevezető jelleggel a *bitikus* irodalomnak csak négy „kulminációjára” koncentrál, mégpedig a *monoézisre*, a *mimézisre*, a *zofokrizisre*, és az *aposztázisra*. Ezek a terminusok már tulajdonképpen elavultnak mondhatók; korszerű elnevezéssel nagyjából a következők felelnek meg nekik: a *homotrópia* (első részében), a valódi *mimézis*, a filozófiakritika, valamint a *bitikus* alkotótevékenység, amely már túllépi felfogóképességünk határait. A már nem használt elnevezéseknek azonban az volt az előnyük, hogy kifejezőek voltak: márpedig kiváltképpen fontos számunkra, hogy a bevezető magyarázatok egyszerűek legyenek.

A. Craeve, Gulbransson és Fradkin, akiket a *bitisztika* megalkotóinak, „atyáinak” tekintenek, „*monoézisen*” a *bitizmus* legkorábbi szakaszát értették. (Az elnevezés a „monosz” - egyedi - és a „*poézis*” - költészet - szavakból ered.) A *monoézis* annak köszönhette létejét, hogy a gépekbe betáplálták a szóképzés szabályait. E szabályok elsajátítása határozza meg ugyanis azt amit egykor közönségesen egy nyelv „lelkének” hívtak.

A valóban működő, történetileg keletkezett nyelv nagyon erős korlátok között használja a szóképzés szabályait, bár a nyelvhasználók ezt rendszerint egyáltalán nem veszik észre. Ahhoz, hogy bepillantassunk mindazokba a lehetőségekbe, amelyeket a beszéd evolúciója figyelmen kívül hagy, szükség volt a gépekre, mert előttük a szóképzés restrikciója gyakorlatilag ismeretlen volt Ezt a legegyszerűbben az a pár példa szemlélteti, amelyeket

második kötetünkben, főként a *Paralexika*, a *Szemautila* és a *Szemolália* című fejezetekből idézünk fel.

a) A gépek az általánosan elterjedtől eltérő értelemben is használhatják a nyelvben létező kifejezéseket:

„terem - [fedett helyen nő]"; „szalonka - {elegáns: termekben díszítésként feltálat szalonna}"; „ortogr - [durva főnemes]"; „szarkofág - [hulladékevő]"; „hadás - [víz alatti rádiózás]"; „színész - [festő]".

b) A gépek az úgynevezett szemantikai trend mentén is alkotnak neologizmusokat, ezekre szándékosan olyan példákat hozunk fel, amelyek esetében mindig szükségesek a részletes szótári típusú magyarázatok:

„mestervező - jóslóverseny [értsd; jós-lóverseny]"; „féreggel - lárvacsora [madárfiókák táplálása]"; „számica - olvaska - kalkunci [komputer]";

„lógony [drótkötélpálya]";

„temetropolis [központi sírkert]";

„üdvözde [mennyország]";

„elvágony [fűrészhal]"; stb.

A komikus hatás természetesen nem szándékos. Alappéldákat idéztünk, jellemző rájuk azonban az a *bitikus* sajátosság, amely - bár jóval nehezebb megfigyelni a későbbi fejlődési stádiumokban is megmarad. A lényeg abban áll, hogy számunkra a világ a realitás, a gépek számára viszont a nyelv az elsődleges és alapvető valóság. A komputeres, mivel idegenek voltak neki azok a kategóriák, amelyek a kultúra hatására rakódtak rá a nyelvre, úgy „gondolták”, hogy a madárfiókák étkezése megfelel a „féreggeli”, „lárvacsora” szavaknak. Innen erednek a tipikus tömörítések is (a „szalonka” szótári szóképzés tipikus esete: itt összevegyül a „szalotina” és

a „szalon" jelentése - egy ismert szót új szöveg környezetben új jelentéssel ruháznak fel).

A komputerek ezen a nyelvészeti szempontból nagyon alacsony fejlődési szinten nem ismernek korlátokat szóképzési tevékenységükben. A gépi gondolkodási stratégiára jellemző kifejezésbeli takarékoság, amely később létrehozta a nemlineáris dedukciót és a „csillagosnak" nevezett terafizikai fogalmakat, itt „javaslatként" jelenik meg bizonyos kifejezések egyenjogúsítására a nyelvben már meggyökeresedett kifejezések mellett, például a „szó” és a „szólás" mellé olyanokat javasolnak, mint „szólogány" (verselő), „szógotó" (grafomán), „szolvaj" (plagizáló) stb. Ugyanebből az okból ajánlja a lexikális generátor, hogy az „sebességkorlátozás" jelentése legyen a kutyaszánokra vonatkozó szabály, a „piszkosvetés” pedig a takarítógépek között évente megrendezett verseny.

Az ismertetett egyszavas képzéseket, amelyeket korábban monoétáknak neveztek, részben programozási pontatlanságok idézték elő, részben pedig olyan programozók szándékos melléfogása, akiket érdekelt a gépek „szóképző kapacitása"; megfigyelhető azonban, hogy az efféle neologizmusok csak látszólag gépi eredetűek. Nem lehetünk például biztosak benne, hogy az „édesszájúak dominanciáját" valamelyik komputer vagy pedig egyszerűen egy humorista keresztelte el „tortokrádának".

A monoézis fontos terület mivel feltárhatjuk benne a gépeknek azokat a kreatív vonásait, melyek a további fázisokban eltűnnek szem elől. Ez a bitisztika előfutára, mondhatni bölcsője; ezek az alkotások jó néhány tanulóra megnyugtatólag hatnak, amikor felkészülve arra, hogy az értheterienségig bonyolult szövegekkel kerülnek szembe, megkönnyebbülten

bukkannak rá ezekre az ártatlan és mulatságos képződményekre. Ám ez az elégedettség nem tart sokáig! Az akaratlan komikum egymással tartósan összetartozónak vélt kategóriák összeütközéséből származik; ha a programokat megerősítjük a kategorikus szabályokkal, feltárul előttünk a bitisztika új területe (egyres kutatók azonban ezt továbbra is prebitisztikának nevezik), ahol a gépek hozzáfognak nyelvünk „leleplezéséhez” - olyan nyelvi fordulatok után nyomoznak, melyek az ember testi felépítéséből erednek, így például az „emelkedettség” és az „alantasság” kifejezések - nem az emberi, hanem a gépi interpretáció szerint - onnan származnak, hogy minden élő szervezetnek, tehát az embernek is aktív izomerejével kell szembeszállnia az általános tömegvonzással,

A test ily módon olyan végtagnak bizonyul, amelynek segítségével a gravitációs együttható nyomot hagy nyelvünkben. Az olvasó a második kötetben a nyolcadik fejezet végén találhatja meg a beszéd rendszerezett elemzését, mely teljes szélességében ábrázolja az effajta hatások megszilárdulását, nemcsak a fogalmak, hanem a mondatok vonatkozásában is. A harmadik kötetben pedig bemutatjuk a földtől különböző környezet, illetve a nem emberszerű szervezetek számára *bitikusan* megtervezett nyelvek modelljeit. Ezek egyikét az *INVART*-ot használta a *MENTOR II* a „Gúnydal a Világmindenség- ről” megalkotásakor (erről később még szót ejtünk).

A mimézis a *bitikus* irodalmon belül olyan terület, amely az alkotó gondolkodásnak előttünk eddig ismeretlen mechanizmusait tárta fel, és hatalmas előrelépést jelentett az ember szellemi termékeinek világában. Tör-

tényleg a különböző szövegek gépi fordítása során bukkant fel, előre nem látott kísérőjelenség képében.

Ehhez az információt több lépésben és több oldalról kell átalakítani. Eközben fogalmi rendszereket, nem pedig szavakat vagy kifejezéseket kell a legszorosabban egymáshoz kapcsolni; az egyik nyelvről a másikra történő gépi fordítások azért olyan tökéletesek, mert a gépek nem komplex módon csinálják, hanem az egyes oldalakról ugyanazt az eredeti szöveget „veszik célba”. Ezt „összesűrítik” gépi nyelvre („közvetítőre”), és a gépek csak ezeket a „lenyomatokat” vetítik ki a „belső konceptuális térbe”. Létrejön bennük az „*n*-visszhangú elkülönített test”, amely úgy viszonylik az eredetihez, mint a szervezet az embrióhoz; ha ebből a „szervezetből” nyelvi fordítást vetítenek ki, megkapják a kívánt eredményt.

E folyamat azonban bonyolultabban megy végbe, mint ahogy leírtuk, többek között azért, mert a fordítás minőségét állandóan ellenőrzi az újrafordítás („visszafelé” fordítás a „szervezetből” az eredeti nyelvre). A fordító gépcsoport tehát olyan gépekből áll, melyek nem állnak egymással kölcsönös kapcsolatban; kizárólag a fordítás során „érthetnek szót” egymással. *H. Ellias* és *T. Semmelberg* arra a meglepő felfedezésre jutott, hogy az „elkülönített *n*-testet”, vagyis azt a szöveget, amelyet a gépek már interpretáltak, azaz szemantikailag asszimiláltak, akkor lehet teljes egészében meglátni, ha ezt az elvont képződményt egy megfelelő elektrontartályba - „szemoszkópba” - helyezik.

A konceptuális kontinuumba ágyazódott „elkülönített test” vizuálisan úgy mutatkozik meg, mint egy bonyolult, többfelületű, aperiodikus és változóan aszinkron idom, amely „égő vonalkákból”, azaz sok milliárd „tartalmi

görbéből" áll. E görbék együttesen alkotják a szemantikai kontinuum metszeteinek síkját. Az olvasó ha fellapozza a 11. kötet illusztrációs anyagát, jónéhány szemoszkopikus felvételt láthat, s ezek összehasonlítása és egybevetése eléggé meglepő eredményt ad. Kiderül belőlük, hogy az eredeti szöveg minősége nyilvánvalóan megfelel a geometrikus „szemotermék esztétikusságával.

Sőt, nem kell hozzá sok tapasztalat, hogy „saját szemünkkel" is meg tudjuk különböztetni a diszkurzív szövegeket a művészi (szépirodalmi, költői) szövegektől; vallási szövegek csaknem kivétel nélkül erősen hasonlítanak a művészi szövegekhez, a filozófiai szövegek azonban vizuális megközelítésben széles skálán mozognak. Némi túlzással azt lehet mondani, hogy a szövegeknek a gépi kontinuum mélyére vetítése kitágítva sűriti a jelentésüket. A logikai nézőpontból rendkívül összetett szövegek olyanok, mintha a „tartalmi görbék" szorosán egymáshoz erősített kötegei lennének (itt nincs mód arra, hogy kifejtsük a rekurrens funkciókkal való összefüggésüket erről a 11. kötet 10. fejezete szől).

Az irodalmi művek szövegeire a legjellemzőbb allegorikus jellegük: központi „szemoterméküket" egyszeri halvány „fénykör" övezi, melynek két oldalán „sarkán" a jelentések „visszhangszerű megismétlődései" látszanak, ezek időnként a fénysugarak interferenciájára emlékeztetnek. Amint erről még később szólunk, e jelenségnek köszönhetően jött létre az emberi gondolat termékeinek, kiváltképp a filozófiai rendszereknek a toposzematikus gépi kritikája.

A *bitikus mimézis* első olyan alkotása, amely világi visszhangot kapott, *Pszéudodosztojevszkij A kislány (Gyevocska)* című regénye volt. Ezt egy

több összekapcsolt gépből álló csoport készítette pihenési fázisban, feladatuk egyébként az volt, hogy fordítsák le angolra az orosz író összes művét. *John Raleigh*, a kiváló russzista leírja visszaemlékezéseiben, milyen sokkot élt át, amikor megkapta a mű orosz kéziratát, a (szerinte) különös *HYXOS* álnévvel aláírva. Rendkívül erős lehetett az a hatás, amelyet a mű olvasása tett a *Dosztojevszkij*-kutatóra, hiszen, ahogy megemlíti, nem volt benne biztos, hogy ébren van-e vagy álmodik! A mű szerzőjét illetően biztos volt, habár azt is tudta, hogy *Dosztojevszkij* nem írt ilyen regényt.

Annak ellenére, amit erről a témáról a sajtó közölt, a fordító gépcsoport, miután beletáplálták *Dosztojevszkij* összes szövegét, az író naplójával és a róla szóló irodalommal együtt, korántsem a valódi alkotó személyiségének „leképezését”, „modelljét” vagy „gépi reinkarnációját” hozta létre.

A mimézis elmélete igen bonyolult, alapelvei mindazonáltal egyszerűen megmagyarázhatók, akár csak azok a körülmények, amelyek lehetővé teszik a mimetikus virtuozitás fenomenális bemutatását. A gépi fordító egyáltalán nem foglalkozott *Dosztojevszkij* személyével vagy személyiségével (egyébként erre nem is lett volna képes). A dolgok úgy alakulnak, hogy a jelentés által képzett térben a *Dosztojevszkij*-mű egy hajlított testté változik, s ha egészében szemléljük, egy nem teljesen bezárt toruszra, vagyis „elrepedt gyűrűre” emlékeztet. Aránylag egyszerű feladat volt tehát (persze a gépeknek, nem az embereknek) e „repedés kitöltése”, a „hiányzó láncszem beillesztése”.

Azt mondhatnánk, hogy *Dosztojevszkij* műveinek vonala mentén egy szemantikai gradiens húzódik, melynek meghosszabbítása, s egyben kerületének bejárása a *Gyevocska*. A nagy író műveinek egymáshoz fűződő

kapcsolata eredményezi, hogy a szakértők minden kétség nélkül meg tudják állapítani, hol, azaz mely regények között van a *Gyevocska* helye. A *Bűn és bűnhődés* vezérmotívuma felerősödik az *Ördögökben*, és e mű, valamint *A Karamazov testvérek* között „repedés nyílik”. Ez siker volt, illetve a mimézis szerencsés találata, mivel ezután már egyszer sem vezettek ilyen kiváló eredményre azok a próbálkozások, hogy a fordítókat hasonló alkotásokra serkentsék más szerzők esetében.

A *mimézis*nek semmi köze egy adott író művei keletkezésének életrajzilag kimutatható sorrendjéhez. *Dosztojevszkij* pl. hátrahagyott egy befejezetlen kéziratot, az *Imperator c.* regényt, de a gépek soha nem lennének képesek ezt „kikövetkeztetni”, „nyomára bukkanni”, mert a szerző ezzel a regénnyel át akarta lépni saját lehetőségeinek határait. Ami *A kislányt* illeti, az eredeti, *HYXOS* nevéhez kapcsolódó verzióon kívül léteznek más aggregátok által készített változatok is, ám a szakértők ezeket nem tartják olyan jól sikerülteknek, természetesen jelentős különbségek mutatkoztak a kompozícióban, de valamennyi apokrifban azonos a *Dosztojevszkijre* jellemző, szívbemarkolóan kiemelkedő problematika, a testi bűnnel küzdő szentség.

Aki *A kislányt* olvassa, könnyen rájöhethet arra, miért nem írhatta meg *Dosztojevszkij*. A hagyományos humán mérce szerint természetesen valóságos szentségtörést követünk el, amikor erről beszélünk, mivel a gépi utánezást az autentikus alkotással hasonlítjuk össze, ám a bitisztika elkerülhetetlenül átlépi a klasszikus értékek kánonjának határait, ahol a szöveg autentikussága a legfontosabb dolgok egyike, tudniillik bizonyítani tudjuk, hogy a *Gyevocska* „nagyobb mértékben” *Dosz-*

tojevszkij alkotása, mint saját szövege, az *Imperator*.

A mimézis általános törvényszerűsége a következőképpen fest: ha az adott szerző teljesen kiaknázta az alkotói jelentések számára legfontosabb konfigurációját („életének fő gondolatát”), avagy - a *bitisták* nómenklatúrája szerint - „szemotermékeinek terét”, a mimézis ezen a területen már nem nyújt semmit másodlagos („hanyatló”, „visszhangzó”) szövegeken kívül. Ha viszont valamit „nem mondott ki” (pl. biológiai okokból, mert idő előtt elhunyt, vagy szociális okokból, mert nem volt hozzá bátorsága), a mimézis képes arra, hogy előállítsa a „hiányzó láncszemeket”. Igaz, ennek sikerességét ezenkívül meghatározza az adott író szemotermékeinek topológiája; ebből a nézőpontból megkülönböztetünk konvergens és divergens szemotermékeket

A szövegek egyszerű kritikai tanulmányozása nem elegendő annak megállapításához, mekkora esélyei vannak a mimézisnek egy adott esetben, így pl. az irodalomtudósok arra számítottak, hogy *Kafka* életművét *mimetikusan* folytatni lehet; semmit sem értünk el *A kastély* utolsó fejezetein kívül. A *bitisták* számára egyébként a *Kafka*-eset rendkívül értékes információkkal szolgál, ugyanis szemotermékének elemzéséből kiderül, hogy *A kastély* megírásával elérte alkotóművészetének határait: a *Berkeley*ben háromszor elvégzett kísérlet kimutatta, hogy a gépi apokrifok „belesüllyednek” a többrétegben lerakódó „jelentésvisszaverődésekbe”, mindig objektíven kifejezi az effajta irodalom periférikus helyzetét.

A lényeg abban rejlik, hogy az, amit az olvasók ösztönösen „tökéletes kompozíciónak” tartanak, a szemosztázisnak nevezett egyensúly eredménye; ha az allegória túlzott mértékű, a szöveg olvashatatlanabbá válik. Ennek az

állapotnak fizikailag egy olyan boltozatosán ívelt térség felel meg, ahol a hang a felismerhetetlenségig eltorzul a mindenünnen visszaverődő visszhangok áradatában.

A mimézis imént megnevezett korlátái kétségtelenül jótékony hatással vannak a kultúrára. *A kislány* megjelenése egyenesen pánikot keltett, s nem csupán a művészek között. Jónéhány *Kasszandra* jósolta meg, hogy „a mimézis eltíporja a kultúrát”, azt hangoztatták, hogy „a gépek meghódítják” az emberi értékeket, és hogy ez pusztítóbb és iszonyatosabb lesz mindenféle kitalált „kozmosz invázió”.

Ezek az emberek attól féltek, hogy létrejön az „alkotót szolgáltatások” iparága, s ily módon a kultúra visszataszító mennyországgá változik, mivel bármelyik fogyasztó tetszése szerint hozzájuthatna a csalhatatlan biztonsággal *Shakespeare*, *Leonardo*, *Dosztojevszkij* szellemévé torzult gépi „succubusok” vagy „incubusok” által villámgyorsan alkotott remekművekhez... s így azután özszeomlana értékrendünk, mert úgy gázolnánk a remekművek halmazában, mint a szemétben. Ezt az apokaliptiszt azonban nyugodtan a mesék világába számúzhatjuk.

Az iparággá változott mimézis kizárólag a ponyvairodalom (sci-fi, pornó, thriller stb.) művelőinek körében okozott munkanélküliséget; ezen a területen valóban kiszorította az embereket a szellemi javak termeléséből; ennek a jelenségnek azonban nem feltétlenül kell egy igazi irodalmárt kétségbeesésbe taszítania.

C. A rendszerfilozófiai kritikát (vagyis a *zofokrizist*) átmeneti zónába sorolják a bitisztika „*ciszhumánnak*” és „*transzhumánnak*” nevezett területei között. Ez a kritika, amelynek lényege a nagy filozófusok írásainak logikai

rekonstruálása, a mimetikus eljárások eredménye, ahogy erről már szoltunk. Megjegyzendő, hogy meglehetősen vulgárisán nyilvánult meg, miután egyes gyártók puszta nyereségvágyból használták fel. Amíg az Arisztotelészek, Hegelek, Aquinói Szent Tamások ontológiáit csak a British Museumban lehetett megcsodálni sötét zománcburokban csillogó „idomok” képében, nem nagyon látszott ártalmasnak ez a látványosság.

Ma már azonban, amikor a *Summa theologiae* vagy *A tiszta ész kritikája* tetszőleges nagyságú és színű papírnehezékként kapható, ennek a szórakozásnak keserű utóíze lett. Türelmesen ki kell várni, hogy ez is kimenjen a divatból, mint sok ezer más jelenség. A „borostyánba öntött Kant” vásárlói persze nemigen törődnek azzal a szenzációval, amelyet a filozófiában a *bitikus apokrizis* váltott ki. Ennek eredményeit itt nem taglaljuk, az olvasó megtalálja mindezt monográfiánk harmadik kötetében; mindössze arra a megjegyzésre szorítkozunk, hogy a szemoszkópia lehetővé teszi a nagy intellektuális egységek áttekintését - olyan érzékszerv ez, mellyel váratlanul ajándékozott meg bennünket a gépi szellem.

Az sem lebecsülendő azonban, hogy manapság saját magunk megtekinthetjük, kézzelfoghatóan ellenőrizhetjük azt, amit a legnagyobb tudósok bizonygattak, s amiben mindezidáig vakon hinnünk kellett, mármint hogy felfedezéseik alkalmával milyen szerepet játszott a matematikai konstrukció tiszta esztétikumán" vezérsillaga, mivelhogy előttünk áll maga a testet öltő gondolat. Persze önmagában abból, hogy tíz kötetnyi felsőbb algebrából vagy a nominalizmus és az univerzalizmus sok évszázados harcából kikristályosítható e ökölnyi üvegtömb, még semmi nem származik a gondolkodás fejlődésére nézve. A *bitikus* alkotások legalább

annyira teszik nehezebbé, mint könnyebbé az emberi alkotást.

Egyvalamit azonban teljes bizonyossággal kijelenthetünk. A gépi intelligencia megszületése előtt egyetlen gondolkodónak, egyetlen alkotónak sem voltak ilyen szorgalmas, ilyen éles szemű és ilyen kíméletlen olvasói. Egy bizonyos gondolkodó, amikor elébe tették művének V. MENTOR által írott bírálatát, így kiáltott fel: „Ez elolvasta!”. Ebben a kiáltásban benne volt az a korunkra jellemző frusztráció, amelyet az vált ki, hogy a valódi tudást a felületes, innen-onnan összeszedett ismerethalmaz helyettesíti. Miközben ezeket írtam – mármint hogy nem az emberek lesznek a leglelkiismeretesebb olvasók -, keserű irónia vezette tollamat.

D. Az utolsó *bitikus* ágazat terminusa, az *aposztázis*, szerencsés elnevezésnek látszik. Soha nem tértünk elf ugyanis ilyen messzire mindattól, ami emberi, soha nem bonyolódunk bele ennyire önfeledten az értelmezések hálójába; ebben az irodalomban, amely a nyelven kívül semmit nem vett át tőlünk, az emberiség szinte nem is létezik.

A transzhumánok bibliográfiája kimagaslik a *bitisztika* összes eddig említett területe közül. Itt találkoznak azok az úticélok, amelyeket az előző ágazatok homályosan maguk elé tűztek. Az *aposztázisban* gyakorlatilag két szintet különböztetünk meg: az alsót és a felsőt. Az alsó általában úgy-ahogy hozzáférhető számunkra; a felső el van zárva előlünk. Így hát negyedik kötetünk csaknem kizárólag az alsó birodalommal ismerteti meg bennünket.

E kötet egy hatalmas irodalom szerény kivonata; ezért nehéz helyzetben van az előszó írója, amikor még tömörebben kell jellemeznie azt, ami már önmagában is rövidített. Erre a jellemzésre azonban, úgy látszik, szükség van ahhoz, hogy kellő távolságból kaphassunk képet a dologról; ellenkező

esetben az olvasó, tágabb perspektíva híján, könnyen eltévedhet ezen a nehéz terepen, akár csak a hegyekben, ahol a legmagasabb csúcsokat közelebről a legnehezebb észrevenni. Szem előtt tartva ezt az útmutatást és a vele kapcsolatban felvetődő kétségeket az aposztázis *különbéle áramlatai közül csak egy bitikus szöveget választok* ki, nem azért, hogy interpretáljam, hanem inkább azért hogy az olvasót ráhangoljam az *apostázis* módszerére, hogy úgy mondjam, hangnemére. Így hát az alsó birodalom: az *antimatika*, a *terafizika* és az *ontomakhia* tartományaiból vett kísérletekre szorítkozunk.

Bevezetesként szolgál az úgynevezett *Cogito-paradoxon*. *Allan Turing* múlt századi angol matematikus bukkant elsőként a nyomára, amikor felismerte, hogy az ember módjára viselkedő gépet pszichikai nézőpontból lehetetlen megkülönböztetni az embertől, tehát annak a gépnek, amely társalogni tud az emberrel, szükségszerűen tudata kell hogy legyen. Úgy tarjuk, hogy az embereknek csak azért van tudatuk, mert mi ezt tapasztaljuk róluk. Ha ezzel a tapasztalattal nem rendelkezünk, e fogalom számunkra semmit sem jelentene.

A gépi fejlődés során azonban bebizonyosodott, hogy létrehozható a gondolat nélküli intelligencia: ez nyilvánul meg pl. egy közönséges sakkprogramban, amely mint köztudott, „semmit sem ért meg”, amelynek „teljesen mindegy”, veszít-e vagy nyer, amely tehát tudat híján, de logikusan győzi le ellenfeleit, az embereket. Sőt az is kiderült hogy az a primitív és bizonyára „lélektelen” számítógép, amelyet arra programoztak, hogy pszichoterápiás kezelést végezzen, és a páciensnek a megfelelő intim kérdéseket tegye fel, és hogy a kapott válaszolt alapján állítsa fel a diagnózist és közölje a gyógymódot;- azt az erős benyomást teszi emberpartnereire, mintha érző

és élő személy volna. Ez a benyomás annyira intenzív, hogy még az is a hatása alá kerül, aki a programot készítette, tehát az a szakember, aki pontosan tudja, hogy a berendezésnek éppen annyira van lelke, mint egy gramofonnak. A programozó azonban képes úrrá lenni a helyzeten, el tudja hessegetni azt a látszatot, mintha tudatos személyiséggel került volna kapcsolatba, mégpedig oly módon, hogy olyan kérdéseket tesz fel a gépnek, vagy olyan válaszokat ad neki, amelyekkel amaz - tekintettel a program korlátaira - nem tud semmit sem kezdeni.

Igen ám, de a kibernetika egyre bővíti és tökéletesíti programokat: idővel mind nehezebb feladattá vált az „álarc lerántása”, vagyis a gépi szövegek előállításában a gondolkodás hiányának feltárása, mivel a gép ösztönösen kiváltja az emberből a projekciót (ez magától bekövetkezik, abból a belénk gyökerezett feltételezésből származva, hogy ha valaki értelmesen reagál szavainkra, és maga is értelmesen beszél, akkor ennek a valakinek rendelkeznie kell tudatos értelemmel).

A bitisztikában pedig a *Cogito-paradoxon* ironikus és meghökkentő módon jelentkezett: a gépek kételkednek abban, hogy az emberek gondolkodnak-e valójában!

A helyzet egyszeriben tökéletesen szimmetrikus lett. Nem szerezhetünk teljes bizonyosságot (bizonyítékot) arról, hogy a gép gondolkodik, és eközben pszichikai élményeket él át, mivel mindig feltételezhető, hogy mindössze kívülről tökéletesnek látszó szimulációról van szó, ami belsőleg a „lélektelenség” teljes ürességének felel meg.

A gépek azonban ugyancsak nem képesek bebizonyítani, hogy mi, partnerei, ugyanúgy tudatosan gondolkodunk, mint ők. Egyik fél sem tudja, hogy

a másik fél a megismerésnek milyen fokát tulajdonítja a „tudat” fogalmának. Megjegyzendő, hogy ez a paradoxon mély szakadékra emlékeztet, bár első látásra inkább mulatságosnak látszik. A gondolkodás eredményének minősége semmit sem határoz meg, már a legegyszerűbb múlt századi automaták is legyőzték alkotóikat a logikai játékokban, pedig ezek a gépek rendkívül primitívek voltak; egészen biztosan tudjuk, hogy ahhoz, amit az alkotó gondolkodás eredményének nevezünk, el lehet jutni egy másik - gondolkodás nélküli - úton is.

Monográfiánk negyedik kötete két *bitikus* szerző - NOON és LUMENTOR - értekezéseivel kezdődik. A *Cogito-paradoxon*ról szólva fejtik, mennyire mélyen ágyazódik be ez a kérdés a világ természetébe.

Az *antimatikából*, amely „az antinómiákon alapszik tehát „borzalmas matematika”, csak egyetlen, mind szakembert elborzasztó, egyenesen megsemmisítő hatású, teljesen őrült állítást idézünk: „a természetes szám fogalma belsőleg ellentmondásos”. Ez azt jelenti, hogy egyetlen szám sem egyenlő mindig önmagával. Az *antimatikusok* (természetesen a gépek) szerint *Pea* axiomatikája hibás, mégpedig nem azért, mert önmagában ellentmondásos, hanem azért, mert nem illik hibátlanul arra a világra, amely körülvesz bennünket, antimatika ugyanis a *bitikus aposztázis* másik területével, a *terafizikával* (vagyis a „borzalmas fizikával”) együtt feltételezi a gondolkodás és a világ elháríthatatlan összeszenövését.

Egyes szerzők, mint *ALGERAN* és *STYX*, nullára összpontosítják támadásaikat. Szerintük a mi világunkban a nulla nélküli aritmetikát ellentmondásmentesen lehet megalkotni. Minden üres halmaznak nulla a

kardinális száma; az „üres halmaz” fogaim azonban e szerzők szerint mindig a hazugság anti normájának foglya kell hogy legyen. „Semmi olyasmi nem létezik, mint a „nincs” . *STYX* művének e mottójával fejezzük be az *antimatikus* eretnekség bevezetését, mert egyébként belefulladásokba és fejtegetésekbe.

A *terafizika* legfurcsább gyümölcse - amely talán a legígéretesebbnek látszik a megismerésben - az úgynevezett *Poliverzum* hipotézise. Eszerint a Kozmosz két részből áll, mi pedig, a Nap, a csillagok, a bolygók, testünk anyagával együtt, „lassú” részében, azaz a *bradyverzumban* élünk.

Lassú, ugyanis itt a nyugalmi állapottól a helyi felső határig, a fénysebességig terjed a mozgás gyorsasága. A Kozmosz másik, „gyors” részébe, a *tachyverzumba* jutáshoz a fénysebesség akadályát kell leküzdeni. Ahhoz, hogy a *tachyverzumba* jussunk, gyorsabban kell haladni a fénysebességnél, amely a mi világunkban mindenütt jelen lévő, a „létezés másik térségétől” mindent elválasztó határ.

A fizikusok néhány évtizede állították fel a *tachyon* hipotézisét - ez a részecske csak a fénysebességnél gyorsabban képes mozogni. Megtalálni nem sikerült, mivel- hogy - a terafizika szerint - ilyen részecskék, azaz hogy tulajdonképpen egy ilyen részecske alkotja a *tachyverzumot*.

A fénysebességre lelassított *tachyon* végtelenül nagy energiával rendelkezne; felgyorsulásakor viszont energiát veszít sugárzás formájában; amikor sebessége végtelenül nagy lesz, az energia nullára csökken. Nyilvánvaló, hogy a végtelen sebességgel mozgó *tachyon* egyszerre mindenütt ott van, egymagában mindenütt jelen lévő részecskéként alkotja a *tachyverzumot*! Pontosabban, minél nagyobb a sebessége, annál inkább

jelen van mindenütt. Az ilyen sajátos, mindenütt való jelenlétből alkotott világot ezenkívül az a sugárzás is kitölti, amelyet a *tachyon* szüntelenül előállít gyorsulása közben (mert, hogy növekedés közben energiát veszít). Ez a világ a mi világunk ellentéte: a fény mozgása nálunk a leggyorsabb, a *tachyverzumban* a lelassúbb. A *tachyon*, miközben mindenütt jelenlévővé válik, a *tachyverzumot* egyre „tömörebb” és merevebb testté változtatja; végül annyira „mindenütt” van, hogy összenyomódik a fénykvantumokká és visszakebelezi őket magába; ennek következtében lefékeződik és lassítja haladását; minél lassabb| mozog, annál több energiát halmoz fel; a nullára lefékeződött *tachyon* - közelítve a végtelenül nagy energiái állapothoz - felrobban, és létrehozza a *bradyverzumot*.

Igy tehát, ha a mi világmindenségünkben nézzük, ez a robbanás valamikor már bekövetkezett és megteremtette előbb a csillagokat, majd bennünket is; ha viszont *tachyverzumból* nézzük, egyáltalán nem következett be mivel nem létezik semmilyen külső idő, amelyben a két Kozmosz történéseit ki lehetne számolni.

E két Kozmosz „természetes” matematikái csaknem ellentétesek egymással, a mi lassú világunkban $1 +$ majdnem egyenlő 2 -vel [$1 + 1 = 2$]; a határon pedig ahol elérjük a fénysebességet - $1 + 1$ egyenlő lesz 1 -gyel.

A *tachyverzumban* azonban majdnem egyenlő végtelennel [$1 + \infty$]. Ez a dolog viszont - maguk „borzalmas doktorok” is beismerik - még annyira homályos, amennyire egy bizonyos univerzum (*poliverzum*) logikája csak akkor értelmes, ha abban világban lehetséges a művelése, nem tudni viszon egyelőre, milyenek az értelmes rendszerek (netán élet) keletkezésének esélyei a *tachyverzumban*. Ezzel megítéléssel összhangban a matematikának

megvannak a maga határai, melyeket az anyagi lét áthághatatlan korlátai jelölnek ki, következésképp értelmetlen volna a mi matematikánkról beszélni egy olyan világban amelyben a miénkétől eltérő törvények érvényesülnek.

Ami végül a *bitikus* szakítás utolsó alkotását; „A Világmindenségről szóló paszkvillust” illeti, be kell ismer nem, hogy nem vagyok képes a tartalmát összefoglalni.;

Márpedig ezt a tekintélyes méretű (több kötetes) munkát csak bevezetésnek szánták a kísérleti kozmogenetikához - azaz a miénkénél „a mindennapokban normálisabb” világok elrendezésének technológiájához. Az adott létformákban való fennmaradás elleni lázadás - amely ellentétes mindenfajta nihilizmussal, mindenfajta önpusztító szándékkal -, ha gépi szellemi termék, ha „egy másfajta létezés” terveinek lavinája, eleinte bizonyára egzotikus, és a kezdeti nehézségek leküzdése után esztétikai szempontból is megrázó olvasmány. Arra a kérdésre, hogy tulajdonképpen mivel találjuk magunkat itt szemben - logikus fikcióval vagy fiktív logikával, fantasztikus filozófiával vagy alaposan átgondolt, a lehető legtárgyilagosabb próbálkozással létezésünk megsemmisítésére, érvénytelenítésére (mely létezés puszta véletlen, olyan partvidék, melyre kiszámíthatatlan végzetünk vetett bennünket, ahonnan merészség elrugaszkodni és egy ismeretlen irányban elindulni) -, arra a kérdésre, valóban embertelenek-e ezek az írások, vagy idegenségükkel éppenséggel bennünket segítenek, nem tudok válaszolni, mivel fogalmam sincs róla.

ELŐSZÓ A MÁSODIK KIADÁSHOZ

Abban a három évben, amely az első kiadás megje nése óta eltelt, több új bitikus publikáció látott napvilágot. Monográfiánk szerkesztőbizottsága azonban döntött; hogy nem változtat az eredeti szövegen, mindamellert némi kiegészítéseket hajt végre, melyekről később még szólunk. „*A bitikus irodalom története*” négy alapkötete tehát a lényegét tekintve sem formájába sem tartalmában nem változott; kiegészült viszont bibliográfia, és kijavították az első kiadás (egyébként nem számottevő) hibáit és hiányosságait.

Indokoltnak tartottuk, hogy kiegészítés gyanánt eme önálló, ötödik kötetben különítsük el a széles értelemben felfogott metafizika és vallástudomány, közös elnevezéssel a *teobitisztika* irodalmát. Az első kiadásba meglehetősen szűkszavú utalás történik erre a témára negyedik kötet függelékében. Ennek az irodalomnak terjedése arra készítetett bennünket, hogy önálló helyet különítsünk el számára - mivel az első kiadás előszava nem említi meg, élünk az alkalommal, hogy tömören bemutassuk az ötödik, kiegészítő kötet tartalmát és ezzel együtt bevezessük az olvasót a *teobitisztika* alapkédeibe.

1. INFORMATIKAI TEOLÓGIA.

Az elmúlt évtized végén egy brookhaveni számítógépes csoport formai szempontból elemezte valamennyi hozzáférhető, a katolikus egyház által elismert misztikus írást, „*A misztika mint kommunikációs csatorna*” nevű projekt keretében. A kutatás kiindulópontja az az egyház által kinyilatkoz-

tatott hittétel volt, hogy a misztikusok képesek rá, hogy bizonyos különleges helyzetekben kapcsolatba lépjenek Istennel. Azokat a szövegeket, amelyek ilyen belső tapasztalatokat jegyeztek fel, információtartalmuk szempontjából vizsgálták meg. Az elemzés nem érintette Isten transzcendens mivoltának vagy immanens jellemzésének (személyiségének) kérdéseit, ugyanis egyáltalán nem foglalkozott a misztikus írások értelmével, vagyis szemantikai tartalmával. Következésképpen nem kérdőjelezte meg a misztikus kapcsolatokról szóló beszámolók tartalmi részét, hiszen a misztikusok által közvetített információkból kizárólag mennyiségi vonatkozásokat vett számításba. Ily módon matematikai pontossággal megadható az információ mennyiségi haszna, tartalmának teljes mellőzésével. A projekt abból az információelméleti bizonyosságból indult ki, hogy egy reális forrással való kapcsolatteremtés, azaz egy kommunikációs csatorna létrehozása együtt kell hogy járjon a befogadó oldalán az információ mennyiségének növekedésével. Isten különböző meghatározásaiból ered a végtelenségéről szóló dogma, ami az információ szempontjából végtelen sokféleséget jelent. (Ezt formálisan könnyű bizonyítani - az Istennek tulajdonított mindentudás analitikusan implikálja e kontinuumként megjelenő sokféleséget.) Az Istennel kapcsolatba kerülő ember, véges lévén, nem kerülhet végtelen számú információ birtokába, kimutatható kell hogy legyen azonban az információ bizonyos mértékű növekedése, aminek határait tudatának felfogóképessége szabja meg. Mindazonáltal a misztikusok írásai mennyiségi mérlegükben jóval szegényesebbnek bizonyultak azok megnyilatkozásainál, akik reális információforrásokkal léptek kapcsolatba (például természettudományos kísérleteket végző

tudósokkal). A misztikusok írásaiban levő információ mennyiség pontosan megegyezik a sokféleséget kizárólag saját magukból generáló emberek megnyilatkozásaiban (írásaiban) levő információ mennyiségével. A projektből ered következtetés a következőképpen hangzik: „A misztika és Isten kapcsolata, amire az egyháznak szüksége van, nem olyan folyamatként nyilvánul meg, amelynek során az ember a nullánál nagyobb mennyiségű információt tesz szert.” Ez vagy azt jelentheti, hogy az egyház számára szükséges kommunikációs csatorna fikció, vagy azt, hogy ez a csatorna létezik ugyan, ám a Feladó tartós hallgatásba burkolózik. Csak gondolati érvek alapján lehet választani ebben az esetben a „*Silentium Domini*” - „*Non esse Domini*” alternatívák között. Ezt a munkát ; újabb teológiai ellenérvekkel együtt a kiegészítő kötet első részében helyeztük el.

2.MATEMATIKAI TEOLÓGIA.

A *teobitisztika* legkülönösebb terméke az egyszerre szinuszoid és oszcilláló Istenmodell. Istent axiomatikusán egy változó folyamat, nem pedig egy változatlan állapot képében ábrázolják, transzcendens frekvencián oszcillál az ellenkező előjelű végtelenek - a *Jó* és a *Gonosz* – között.

Ezek a végtelenek (fizikai értelemben) minden időintervallumban együtt, majdhogynem egy időben realizálódnak. Istenben ugyanis a *Jó* és a *Gonosz* egymással váltakozva jelenik meg, éppen ezért a szinuszoid a folyamat képi megjelenése. Tekintettel arra, hogy mindkét végtelen, miközben forrásuk örök, a köznapi létezésben időben véges formában jelentkezik, kimutatható, hogy helyi sajátosságként valószínűleg létrejöhetnek olyan téridőszakaszok,

ahol a *Jó* és a *Gonosz* egyensúlya megszűnik. Ezeken a különleges pontokon hiányként fluktuáció keletkezik. És mivel a folyamatgörbének minden egyes előjelváltáskor keresztül kell haladnia a nullán, az Univerzumban, amely végtelenül hosszú ideje létezik, nem kettő, hanem három végtelen van: „a *Jó*, a *Nulla* és a *Gonosz*”. Ha ezt lefordítjuk hagyományos teodikiós nyelvre, azt jelenti, hogy ebben az Univerzumban egyidejűleg létezik Isten, *Isten* teljes hiánya és teljes ellentéte, a *Sátán*. Ez a mű, amelyet hol teológiai, hol teoskolasszikusnak sorolnak be, formális spekuláció útján született meg, a sokaságelmélet matematikai apparátusának és a Világmindenségről szóló fizikai elméletnek a segítségével. Szerzője *ONTARES 11*. Lényegi részében nem használ semmilyen hagyományos teológiai terminust („*Isten*”, „*Sátán*”, „*metafizikai úr*”). A kiegészítés 111. fejezetébe illesztettük bele. Egy másik figyelemre méltó *teobitisztikus* munka az általában „hidegnek” nevezett (merthogy kriotronalapú) aggregátok tanulmánya, amely Istennek tartja a végtelen számítógépet vagy a végtelen programot. Igaz, mindkét felfogás feloldhatatlan ellentmondáshoz vezet. Egyik szerzője azonban, *METAX*, a mű utószavában leszögezte: ha formai szempontból nézzük, minden emberi vallásban jóval több hasonló típusú ellentmondás van, tehát ha „a legjobb vallás” azt jelenti, hogy „a legkevésbé ellentmondásos vallás”, akkor a számítógép inkább formázza Isten képét, mint az ember.

3. FIZIKÁLIS TEOLÓGIA.

METAX műveit nem soroljuk a teobitisztikus fizikalizmushoz, mert a

„számítógép" vagy a „program" elnevezéseket formális (matematikai), és nem fizikai értelemben használja, (köztudott, hogy minden számítógépnek - akár csak minden automatának - megvan a maga ideális matematikai megfelelője). A fizikálisan értelmezett *teobitiztika* viszont Alkotó vagy Teremtő létezésének materializálásával foglalkozik. Több ilyen munka született, úgyhogy csak legeredetibb alkotásokat említjük meg, azokat is csak néhány szóban. Az első szerző, a Kozmoszt „granulátumként" tárgyalja, amely felváltva „komputerizálódik" és „dekomputerizálódik", két ellentétes állapota a *Metakomputer* és a *Metagalaktika*. A „mentalizálódás" szakaszában a folyamatok alapja az informatika, ez szolgálva a fizika arra való, amit az Univerzum „komputeri egésze" megkövetel, ennek a „kozmosz gondolatnak" a szubsztrátuma végül explodál, ugyanis a gondolkodás anyagi alapja konfigurációiban egyre instabilabb válik, míg AZ, AMIVEL a metakomputer gondolkodott, felrobban, és a tüzes maradványok táguló szuperfelhőjeként marad ott a *Metagalaktika*: az értelmes lények jelenléte a „lélektelen" szakasz mélységeiben mellékesen nyilvánul meg, ugyanis pusztán az előző szakaszból visszamaradt emlék, „hulladék", „foszlány".

Átgondolva, minek a kiömlenye a gondolati hordalék, az Egész szétszaggatódik a kódok menekülésében; visszatérve és összesűrűsödve a megint újjászülető *Metakomputer* granulátumát alkotják és végtelenül sokáig tarthat a gondolatba szerveződő anyag és az anyaggá széthulló gondolat Lélek-lélektelenség közötti pulzálása. Az olvasó ennek a „*noopulzációs*" elméletnek további változatait találja meg a kiegészítés VI. fejezetében. Alighanem a *bitikus* humor körébe tartozik az a koncepció,

amely szerint a Világmindenség azért olyan, amilyen, mert a különböző galaktikákban dolgozó asztromérmők „ki akarják várni a Kozmosz végét”, mégpedig úgy, hogy égitesteket vagy valamilyen járműveket indítanak el minden irányba a fény sebességével, mivelhogy egy ilyen sebességű test annyi idő alatt amennyi rajta alig egy földi hónappal egyenlő, évmilliárdokig „kitarthat” (a relativitás hatása folytán): az óriáscsillagok, a kvazárok, a pulzárok, a spirálködök tehát tulajdonképpen asztromérmői alkotások, melyek „át akarnak ugrani” az Univerzum egy adott szakaszából egy másikba, vagyis „időjáró” robotok azzal a rendeltetéssel, hogy „meghaladják” a mostani Kozmoszt, mivel a következő szakaszban nyilván érdekesebb lesz letelepedni. Ennek az áttekintésével zárul „*A bitikus irodalom története*” új, ötödik kötete.